

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: הילדים שלנו

פרשת בא

בס"ד | גיליון מס' 266

כיצד הביאה טלית לטיסה בת שבע שעות?

למען תספר באזני בנך... (י, ב)

מספר, והמקשיב מאזין לו ברתק. זה ביטוי לקשר אישי חווייתי ונעים, שאין בו מוסר, אין בו חינוך - כשמעמותו המקובלת, אבל יש בו הרבה יותר: יש בו חיבור, שהוא הדרך להגיע אל לב הילד.

הבה ניקח את המסר הזה, נעמיק להבינו ונפעל ליישמו. בוודאי שחשוב שהורים יעסקו בבחינת ילדיהם על הישגיהם הלימודיים, אין ספק שנחוצים מאוד מעקבים רציפים אחר דפי הקשר והמבחנים, שיחות עם המחנכים, טיפול בכל הסוגיות השוטפות הקשורות בגידול וחינוך ילדים. אלו משימות ותפקידים חשובים מאוד, ובד בבד חשוב לזכור:

לצידם, הבה נהיה עם הילדים, איתם ממש. נקדיש לכל ילד זמן, בו הוא ורק הוא הדבר היחיד שמעניין אותנו בעולם, כשהפלאפון מכובה, הדאגות מוסטות הצידה, הלו"ז

היומי מבוטל, הכל כמו נעלם לשעה קלה, ורק הילד ניצב במרכז. ככל שנקדיש לילדינו יותר זמן, תשומת לב, קשר אישי, חיבור אמיתי, הבנה והכלה עד כדי חווייה של חייו והעובר עליו - כך נזכה לראות שהקשר הזה מוביל את הילד ללכת בדרך בה רצינו, ונזכה למלוא חופניים נחת, בעזרת ה'!

דפיקות בחדר השיבות...

איש יהודי תמים וישר דרך התגורר באחת הערים בארצות הברית, סוחר ותיק ועשיר מיוצאי אשכנז-גרמניה, המכונה 'יקה'. הוא נודע כמדקדק בקלה כבחמורה, וחינוך את ילדיו בדרכי התורה והיראה. אחד מבניו, בחור חרוץ ומוכשר, נכנס לעסקי המסוועפים של אביו העשיר, עשה חיל, ואף מונה למנהל בכיר בעסק, תוך כדי שאביו משיג בקפידה על המשך חינוכו כראוי.

ביום מן הימים, נקרתה בפניהם הזדמנות פז לרכוש עסק ענק ומרוויח במדינה רחוקה, עסקה שעשויה להניב רווח עצום. הבחור הנמרץ, שכאמור שימש כמנהל, מיהר להזמין בבהילות טיסה ישירה, בכדי לנהל מ'מ' מזורז שיוביל לסגירת העסקה.

כחץ מקשת אץ רץ אל ביתו, ארז מזוודה קטנה ובה צרכים בסיסיים ליום יומיים, הצטייד במסמכים הדרושים, ומיהר להספיק את הטיסה אותה הזמין לפני שעה קלה. בערב, כשהאב שב הביתה, גילה כי בנו עזב בחיפזו והותיר אחריו בלגן לא קטן, אולם מה שצד את

עינו וזעזע את נפשו, היה פריט אחד אותו שכח הבחור:

הטלית - - -

מנהגם של יוצאי אשכנז, שבחורים מגיל בר מצוה מתעטפים בטלית, בנוסף לתפילין. עתה, עמד האב הנבוך המום, מביט בטלית שנותרה מאחור. בנו מיהר לארוז את התפילין, אולם שכח את הטלית מאחוריו!

האב אפילו לא חשב פעמיים. על אתר הזמין גם הוא טיסה לאותה מדינה, וכעבור שעה קלה כבר היה במטוס - בדרכו לאותה מדינה רחוקה, כשהטלית של בנו בידי.

המשימה שמעסיקה יותר מכל כל הורה, השליחות החשובה ביותר המוטלת על כל אב ואם, היא לזכות לגדל את ילדיהם ולחנכם כראוי, לראותם צועדים בתלם שהותווה להם, לרוות מהם רוב נחת. כולנו שואפים להעניק לילדינו חיים טובים, חינוך נכון ואיכותי, כלים וידע לצמיחה אישית בכל המובנים, מתוך תקווה לראותם עולים ומתעלים, פורחים ומצליחים, משגשים ומאושרים.

אולם, למרבה הצער, לא פעם התוצאות הן לא כפי שקיוונו. פעמים רבות כל כך, הורים רבים כל כך, מתמודדים עם התמודדויות קשות ומורכבות בחינוך ילדיהם, כאשר הצלחתם והנחת הנשאלת - מהם והלאה. כמה כואב לשמוע הורה שנתן את הלב והנשמה, השקיע כסף, מאמץ וזמן, ובכל זאת התוצאות מאכזבות, הילדים לא הולכים בדרך הנכונה...

והרי אנחנו יודעים את האמת. כמה מאמץ השקענו בילד, כמה כוחות, כסף וזמן הענקנו לו. הרי מי כמונו ההורים מוכנים להשקיע בילד את כל הכוחות כדי שייצליח, האם יש משהו נוסף שכדאי לעשות, שאולי הוא יביא את בשורת הנחת? האם יש כל ניסוף שעומד לרשותנו, שיתכן שדווקא בו תלויה הצלחת הילד?!

התשובה, אותה כדאי לכל הורה להפנים ולחדד, היא שמעבר לכל התפקידים המוגדרים של ההורה והמחנך, מעבר לפעולות הטכניות הדרושות, השיחות עם המחנכים, המעקב אחר הציונים וההישגים, הטיפול השוטף בצורכי הילד, מעבר לכל אלה יש עוד משהו אחד, אנושי כל כך וקריטי באותה מידה, והוא הקשר הבינאישי עם הילד.

קשר עם הילד - הוא שיחה שאינה עוסקת בפרטים, לא מתעניינת בהישגים, לא באה להשיג מידע, קשר אישי זו שיחה פתוחה, גלויה לב, בה הילד מדבר בחופשיות, והורה מאזין לו בקשב, מתעניין בו באמת, שומע ומדבר אתו בפתיחות גמורה, בנסיון לחוש את תחושותיו, להרגיש את הרגשותיו, לחוות את חווייתו, לחיות אותו ואת העובר עליו באמת.

זה לא קל. ראשית, כי זו משימה בלתי מוגדרת, אין לה שעות קבועות, מועדים בלוח השנה או בלו"ז היומי, אין לשיחה כזו התחלה נקובה ובוודאי שלא סוף מתוכנן מראש. שנית, זה דורש יישוב הדעת אמיתי, לפנות את כל הלב כדי להיות עם הילד, לשכוח מהבנק, מהבוס, מהחברים, מהפלאפון ומכל היתר, ולהיות רק עם הילד, רק אתו. שלישית, כי קשה למבוגר להיכנס לתוך עולמו וחיי של ילד, לחיות את מושגיו, להבינם ולחוות אותם באמת.

ובכל זאת, ולמרות כל הקשיים, כדאי מאוד להתאמץ. כי אין ספק שכולנו משתדלים לבצע במלואם את התפקידים המוגדרים המוטלים עלינו כהורים, אבל ההצלחה החינוכית שלנו עשויה להיות תלויה גם בקשר שלנו עם הילד, הפתיחות אתו ואלי, הקירבה והחיבור עמו - ועם העובר עליו, עם חווייתו, עם חייו ותחושותיו.

פרשת השבוע קוראת לנו לספר לבנינו על ניסי מצרים. סיפור אינו הרצאה, גם לא חינוך, בוודאי שלא שיחת הטיפה. סיפור הוא שעה של קורת רוח רגועה, שבה המספר

קשר בנשמה!

מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר בעל ה'באר יעקב' מנדבורנה זי"ע, התבטא לא פעם באזני אבות שבאו לשאול בעצתו, כי אחת הדרכים הטובות ליצור קשר טוב עם בניהם - היא לימוד משותף של משניות. המשנה היא לימוד קל יחסית, מתאים לגילאים צעירים כמבוגרים, ויש בו יצירת קשר בינאישי טוב, באופן חיובי ונעים. בנוסף, 'משנה' היא כידוע אותיות 'נשמה', כלומר, המשנה יוצרת קשר בתוך הנשמה, ברובד העומק שלה, קשר הורי איתן וטוב!

דבר בעתו מה טוב, בימים אלה, כשעם ישראל כולו התחיל את הש"ס, זאת הזדמנות נאותה להצטרף ללימוד 'משנת הדר' - לימוד המשנה בצמוד לסדר הדר היומי, הפרוייקט המבורך שהוקם בידי 'מאורות הדר היומי', וכשב בסערה את העולם היהודי. לימוד זה מאפשר לאב ולבן לחלוק לימוד משותף, להפוך את הלימוד היומי לחווייה מרגשת ומעצימה.

'משנת הדר' זכה לברכת גדולי ישראל שליט"א, ורבים מהמצטרפים אליו אינם גומרים את ההלל על המהפך שחל בחייהם. כמה כדאי להצטרף ללימוד 'משנת הדר', ליהנות מחוויית לימוד עשירה ומעשירה, ולמנף את הקשר המשפחתי. להצטרפות ניתן לחייג: *3764, וכן ניתן להאזין לשיעור היומי ב'משנת הדר' בטלפון: 073-295-1342.

שבע שעות טיסה חלפו עליו בין שמים לארץ, עוד כמה שעות בדרכים, עד שהגיע למקום בו התקיימה פגישת המשא ומתן.

הוא מגיע אל חדר הישיבות, נוקש בדלת, וכשזו נפתחת - כולם נעמדו כמסומרים למקומם, המומים ומופתעים. הנה, העשיר הגדול התייצב גם הוא, הפתיע והגיע. הבן - המנהל החרוץ והנמרץ נתקף בבהלה של ממש, מי יודע מה גרם לאבא לעזוב הכל ולבוא אחריו למדינה רחוקה, בכדי לעקוב אחר השלמת העסקה...

האב חיך קלות, התנצל על ההפרעה, וביקש מבנו לצאת לכמה דקות. כשיצא, התנפל הבן ההמום על אביו בשאלות ותהיות, למה הגיע, האם אינו סומך עליו, האם קרה משהו בעסקים, אולי אמא לא חשה בטוב. מה יכול להביא את אבא לעשות דרך כה ארוכה? מה הניע אותו לעזוב הכל ולרוץ אחריו - אל עיצומה של פגישת המו"מ הנערכת ממש עכשיו?!

האב עצר את מבול השאלות, ובחיוך שובה לב הרגיע את בנו. 'תנוח דעתך', אמר האב, 'ברוך השם כולם בריאים ושלמים, גם העסקים מתנהלים בסדר. הוכרתי לטוס הנה מיידית עקב פריט חשוב מאוד ששכחת לקחת עמך'!

הבן החל להירגע, אולם תהה בשנית: 'מה? מהו אותו פריט אותו שכחתי? הרי את המסמכים לקחתי, יפויי כח ואישורים משפטיים מוכנים בתיק, גם מסמכים בנקאיים, דרכון, כרטיסי טיסה, ושאר מסמכים נחוצים. מהו הפריט הכל כך חשוב שבאבא לא לקחת אבא אליי?' - שאל הבן בתמימה גוברת והולכת...

האב לא השיב, רק פתח שקית ושלף ממנה טלית. 'את הטלית שכחת' - אמר בפשטות, 'באתי להביא לך אותה...'

'מה?!' - נזעק הבן, נדהם ונרגש, 'בגלל הטלית? וכי מה יקרה אם יום אחד אתפלל שחרית בלי טלית - כפי שהנהגו ברוב תפוצות ישראל? וכי מה יקרה אם ארכוש לי כאן טלית חדשה, כדי לעמוד במנהג לבישת הטלית כמדי יום? וכי לא היה די להתקשר אליי ולהודיעני שארכוש טלית חדשה? הלא במחיר כרטיס הטיסה יכולתי לקנות מאה טליתות! להוציא כל כך הרבה כסף, לנסוע כל כך הרבה זמן, הכל עבור טלית?!' - תמה הבן בקול.

'אכן כן', השיב האב, 'אדרבה, היא הנותנת. דווקא בשל העובדה שמדובר במנהג העובר מאב לבן, דווקא לכן חששתי שתתפשר על תפילה בלי טלית. מכיר אני כך שלא במהרה תזנח את החינוך שקיבלת, אבל אולי, יש לחשוש, אם תבוא לזלזל במנהג אחד הנהוג בבית אבא, מי יודע מה יהיה הזלזול הבא, והזלזול שאחריו, ואיך אהיה בטוח בדורות הבאים...'

לפיכך מיהרתי לטוס הנה, בכדי להעביר לך את המסר הזה: החיים הרוחניים שלך - חשובים לי יותר מכל כסף, מאמץ וזמן. לחדד בלבך את ההבנה כי יש להקפיד לקיים כל מנהג ותג מדרכי אבות - זו המטרה העילאית בעיניי, חשובה מכל מטרה אחרת. כדאי היה לי לטוס, לשלם, להתאמץ ולטרוח - כדי שתרגיש כמה חשוב ויקר בעיניי שתקפיד לשמר מסורת בית אבא, שתלך בדרך אותה חונכתי אותך ולא תסור ימין ושמאל, אף פעם, בשום מחיר!'

האב סיים את דבריו הנרגשים, וכשדמעות נקוות בעיני בנו הבחור, נפרד ממנו לשלום, בלי להתערב בחתימת העסקה. כי מטרת בואו לא היתה להבטיח את חתימתה, מטרתו היתה לחדד את המסר החינוכי, והוא לא רצה שהמסר יקרה ולו במעט!

את הסיפור סיפר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, והוסיף כי הדבר הותר חותם בל ימחה בנפש הבחור, וגם כאשר הקים משפחה וזכה לגדל דורות ישרים מבורכים - העניק את מירב ומיטב תשומת לבו להנחיל ערכים חינוכיים לילדיו ולנכדיו, ואכן זכו - גם האב וגם הבן - לרוב נחת מצאצאיהם, כולם זרע ברוך.'

וללמדנו בא: לפעמים, הערכים שמופנמים הכי עמוק בנפש הבן, הם לא אלה שמדברים עליהם, הם אלה שעושים אותם בלי מילים. כשהורה מפגין איכפתיות, כשהוא משקיע מאמץ בהנחלת הערכים החשובים, כשהוא מוכיח שכל טירחה שבעולם כדאית בעיניו למען חינוך בנו - זה מה שנקלט בנפש הילד, זה מה שהופך לנכס בלב.

אם אנו מתקשים להקדיש את תשומת הלב הדרושה לשיחה אישית, לקשר רגשי עמוק או לחיבור אמיתי עם הילד - הבה נראה בעיני רוחנו את איש העסקים העשיר, שעזב את כל עיסוקיו הדחופים, הוזיל מכיסו הון, התאמץ וטרט שעות ארוכות - וכל זאת כדי להפנים בלב בנו מסר אחד. וממנו נלמד להקדיש זמן, לחזק את הקשר, להבין את הילדים שלנו, לבנות איתם קשר פורה ויעיל, אשר יוביל לתוצאה הנשאפת של מלוא חופניים נחת!

הניצול מול הלכוד...

הם היו שני בחורים, חברים בלב ונפש, אשר למדו בישיבה קטנה בארצות הברית. הואיל וקצת התקשו בלימודיהם, בעצת מחנכיהם הוחלט להעניק להם מדי יום שעה קלה של הפוגה. בה יצאו להפסקה בנקום סמוך. למרבה הכאב, עובד זר שהיה שם שכח במקום מכשיר טכנולוגי פרוץ לחלוטין ללא סינון מינימלי, ואחד הבחורים שלא באמת הבין את גודל הסכנה שבו, החל להשתעשע בו ועד מהרה החל לחבב אותו, עד כדי התמכרות למסך הצבעוני המרצד...

לאחר כמה ימים בהם הבחור הירבה להשתעשע במכשיר המדובר, הוא פנה אל חברו ושיתף אותו ב'מצאיה' שגילה, ואף העניק לו אפשרות להשתעשע גם הוא במכשיר, ללמוד על פלאי הטכנולוגיה, להתרשם מהסכנות האורבות בין מלתעות המסכים הצבעוניים. להפתעתו, כאשר החבר נטל את המכשיר ולאחר שעמד על טיבו - קפץ כנשון נחש, זרק את המכשיר מידי והחל זועק: 'עזוב את זה, זה מסוכן!'

החבר המכור למכשיר לעג: 'איזה מסוכן? תראה כמה המכשיר מעניין, מרתק, מרגש. לחיצה פה נפתח זה, לחיצה שם נפתח משהו אחר. אתה מחמיץ את ההזדמנות להכיר עולמות חדשים!' - טען באוזני חברו, שהמשיך להתעקש לברוח מהמכשיר המסוכן, להימלט על נפשו...

שיחה טעונה התנהלה בימים הבאים בין שני החברים, כשהחבר המכור למכשיר מסביר כמה המכשיר מעניין, מגרה, מעסיק ומרתק, ואילו חברו טוען כי זהו מכשיר מסוכן, וכל לחיצה על אחד ממקשוריו - היא התייצבות על פתח הגיהנום ממש. בחור אחד כבר נתפס ברשת - תרתי משמע, מכור לכל הזוהמה שהמכשיר המסוכן מציע, ומנגד ניצב בחור אחר, בן גילו ממש, בעל אותם קשיים לימודיים, שעומד איתן בדעתו כי המכשיר הינו סכנת נפשות רוחנית, כל משתמשיו לא ישובו!

הם נפרדו תוך כדי חילוקי דעות, איש איש לדרך. הבחור המכור למכשיר, נצמד אליו, והלך והתדרדר. לא ביום אחד ולא בשבועיים, אך כעבור חצי שנה כבר איבד צלם יהודי ממש, הידרדר לשאלות תחתיות, רח"ל. מנגד, חברו נותר איתן באמונתו ובצדקת דרכו. נמלט מהמכשיר כל עוד רוחו בו, ונפשו היהודית היתה לו לשלל. לימים, פגש בו המחנך הרה"ג רבי אלעזר יונה זילבערמאן שליט"א, וכששמע את הסיפור - ביקש לברר שאלה אחת:

'אמור לי, פנה אל הבחור, 'מה נתן לך כוחות? כיצד הצלחת להתגבר על הנסיון הקשה הזה, אשר רבים וטובים נפלים בו? מנין שאבת את היכולת לשמור על עצמך שמירה רוחנית מעולה, ועוד מול חבר שמנסה לסחוף אותך למלתעות היצר? כיצד אתה, בחור צעיר לימים, מצליח לנצח את הפיתוי הענק הזה, להילחם בגבורה ולהישאר איתן בדתך ובדעתך?'

כאן פתח הבחור את סגור לבו, וכשדמעות בעיניו סיפר: 'האמת היא, שלא היו לי כוחות, הרגשתי שעוד רגע גם אני נופל, מתמכר למסך הקטן והמסוכן. אני ילד צעיר, זה באמת מעניין אותי, אין בי כוחות להתגבר. אבל משהו אחד החזיק אותי...'

נזכרתי, סיפר הבחור כשבכיו הולך וגובר, 'שם חלילה אפול ברשת, אזנח את הדרך בה חונכתי ואתדרדר רוחנית - הדבר יעשה עוגמת נפש עצומה להורי, צער נורא. אמנם הנסיון היה גדול, הפיתוי עצום, היצר ניסה לגרום אותי פנימה אל הביצה - אבל הבנתי שהמחיר יהיה לצער את הורי, ואת זה אני לא מסוגל לעשות, ואסביר למה...'

הבחור נשם עמוקות, מחה דמעה, והמשיך: 'כי אני זוכר היטב, שהייתי ילד היפר-אקטיבי, ילד שובב ברמות לא סבירות. לא דילגתי על אף משובת ילדות, לא ויתרתי על אף סכנה, לא היתה פעולה שחששתי ממנה. הייתי השובב של המשפחה ושל השכונה כולה, וכמובן נעשו נסיונות לחנכני, להציב לי גבולות, להעניש, לצעוק ולגעור...'

ולצד כל זאת, תמיד תמיד, בכל עת ובכל שעה, גם כשנענשתי או נפצעתי או ניזוקתי או הזקתי - תמיד אחר כך אבא עזב הכל ובא לשבת אתי, אמא הביאה פרוסת עוגה ובאה לדבר אתי. הם מעולם לא הותירו אותי לבד בתחושה של השובב שמגיע לו לספוג, תמיד העניקו את התחושה שעל אף שקרה מה שקרה - בכל זאת הם אתי, מרגישים מה עובר עלי, חווים את הכאב שלי, מבינים ללבי, מקווים יחד אתי שגם הגל הזה יעבור.

זה לא רק כשניזוקתי או כאב לי, זה גם כשעשיתי בושות אימות, גם כשהם בעצמם הענישו אותי, גם כשמחנכיי הציבו לי גבולות. לצד ההעמדה במקום - תמיד היה בינינו חיבור, קשר, בכינו ביחד, צחקנו ביחד, דיברנו ביחד על הקשיים, על מה שקרה, על מה שגרם לי להיות שובב גם הפעם, על מה שקרה בעקבות זאת, ואף פעם לא אזהרה על הפעם הבאה.

ואת החסד הזה - אני לא יכול לשכוח להם. את התחושה הזו - לעולם אקח אתי, לכל מקום, בכל מצב. וכשהבנתי שהמכשיר הזה עלול לגרום שאצער אותם - זרקתי אותו מידי, השלכתי אותו ממני, ניצלתי ממנו ברגע האחרון!'

המסר שבדברי הבחור זועק אלינו: הלא באותם ימים, כשבנם השתולל, השתובב, קפץ, התרוצץ, עורר בושות וחולל מהומות - באותם ימים נדרשו הוריו לכוחות נפש אדירים כדי לשלוט בעצמם, לשמור על קשר טוב עמו למרות הכל, להקפיד להפגין כלפיו אהבה וחביבה. רק שנים ארוכות אחר כך המאמץ שלהם השתלם, כי בנם זכר להם חסד נעורים, והודות לאהבה שהרעיפו עליו באותם ימים קשים - שמר על עצמו בעת הנסיון הקשה בחייו.

הורים יקרים, קשר טוב, איכותי, קרוב, אוהב, מחבק, מכיל ופתוח מול ילדינו - הוא לא סתירה לחינוך, כי אם ההשלמה של חינוך מיטבי, זה מה שמעניק לילדינו כוחות ועוצמות. הבה נקדיש זמן לקשר הזה, נתאמץ כדי שיהיה מושלם ונאה, נעניק תשומת לב, חיבור ואהבה תמיד, בכל מצב ובכל התמודדות - ונזכה למלא את ילדינו כוחות ואנרגיות להתמודדות החיים, וכך הם יעניקו לנו בחזרה רוב נחת!